

PRÆSENTATIONSFORESTILLINGEN

HER OG NU

AF ROLAND SCHIMMELPFENNIG

Odense
Teater

UNDERVISNINGSMATERIALE
2016/2017

INDHOLD

---

1. INDLEDNING	4
2. HVAD HANDLER HISTORIEN OM?	5
3. ROLAND SCHIMMELPFENNIG	6
4. MAGISK REALISME OG FABLER	7
5. TEATERLEG OG ANTIBRYLLUP interview med instruktør Maria Kjærgaard-Sunesen	9
6. PLANLAGT TILFÆLDIGHED interview med scenograf Ingvild Rømo Grande	12
7. FIKTIONSLAG OG VERFREMUNG	14
8. TID	15
9. TEKSTUDDRAG HER OG NU	17
10. SKRIV EN ANMELDELSE	21
11. PRAKTISK GUIDE TIL ODENSE TEATER	23
12. SKOLER OG GYMNASIER I ODENSE TEATER	24

UNDERVISNINGSMATERIALET ER SKREVET AF

KRISTOFFER SPENDER (Odense Teater)

LINE HEDE SIMONSEN (Odense Teater)

Foto **STAMP REKLAMEFOTO**

Odense Teaters Skolekontakt består af lærerrepræsentanter for forskellige områder indenfor skoler og gymnasiale uddannelser. Skolekontakten vejleder Odense Teater i arbejdet med skoler, uddannelsesinstitutioner og unge i teatret.

HER OG NU

Af

Roland Schimmelpfennig

Iscenesættelse og bearbejdelse

Maria Kjærgaard-Sunesen

Oversættelse

Simon K. Boberg

Scenografi og kostumer

**Scenografduoen Sir Grand Lear v/ Lea Burrows
og Ingvild R. Grande**

Lysdesign

Mikkel Givskov

Lyddesign

Ida Jacobsen

Sange

Holdet

Colombine Teaterforlag

Forestillingen varer (ca. 1 time og 30 minutter. Der er ikke pause)

Medvirkende:

Katja, bruden

Rebecca Rønde Kiilerich

Georg, brudgommen

Peter Høgsbro

Ingrid, Katjas veninde

Katrine Bæk Sørensen

Martin, den fremmede pianist

Joakim Lind Tranberg

Tilo, Georgs ven

Søren Højen

Peter, Toastmaster

Joakim Skovgaard

Ilse, kærester med Peter

Vivi Sørensen

Caro, Katjas søster

Cecilie Gerberg Nielsen

VÆRKSTEDET 12. november - 1. december 2016

MÅLGRUPPE 10. klasse / STX, HTX, HHX, HF etc.

FAG Drama, dansk, tysk, filosofi

EMNER Ny dramatik, tysk dramatik, surrealisme

SKOLEPRIS Skoler og uddannelsesinstitutioner kan købe billetter for 80 kr. Prisen gælder mandag - onsdag.

BILLETKØB Billetter bestilles direkte hos Odense Teaters Billetkontor på otb@odenseteater.dk eller tlf. 66120052

KLUB_U Unge som er mellem 15 og 24 år eller studerende kan melde sig ind i KLUB_U og dermed få billetter til HER OG NU og andre udvalgte billetter til 60 kr. Læs mere <http://www.uteater.dk/klub-u>

HER OG NU

1.

INDLEDNING

HER OG NU er skrevet af den tyske dramatiker Roland Schimmelfennig i 2008. I Schimmelfennigs relativt korte karriere har han allerede skrevet omkring 30 stykker. Schimmelfennigs stykker er blevet spillet i 40 lande, og han har arbejdet på de store teatre i Berlin. Schimmelfennig fik sit store internationale gennembrud med forestillingen DEN ARABISKE NAT i 2001. I Danmark er han for alvor kendt for forestillingen DEN GYLDNE DRAGE, som er blevet spillet både i Aalborg og København.

HER OG NU er præsentationsforestilling for otte flyvefærdige skuespillere fra 4. årgang på Skuespilleruddannelsen i Odense.

Dette undervisningsmateriale er tænkt som inspiration til forberedelse inden du og dine elever skal se forestillingen, og til at arbejde med forestillingen efterfølgende.

Læs om Roland Schimmelfennigs forfatterskab og se nærmere på de fortælle tekniske lag i HER OG NU.

Læs om både instruktørens og scenografens tanker bag Odense Teaters iscenesættelse af forestillingen.

Læs om hvad fiktionen kan i moderne dramatik, og hvordan Roland Schimmelfennig sprænger rammerne.

Læs om tidens betydning i teatret, samt om fabler og verfremdungsteknikker.

Sammenlign gerne Roland Schimmelfennig med litteære skikkelser såsom Haruki Murakami og Gabriel García Márquez.

Vi håber materialet kan være til inspiration og glæder os til at se jer i teatret.

God fornøjelse med
HER OG NU

2. HVAD HANDLER HISTORIEN OM?

En smuk sommeraften sidder et bryllupsselskab ved et langt og fint dækket bord under åben himmel. Gæsterne spiser og drikker, de holder taler, leger, fortæller historier og snakker med hinanden.

Bruden Katja og gommen Georg har begge gæster med til festen. Tilo er forlover og Georgs bedste ven, og har længe været hemmeligt forelsket i Katja. Tilos bror Peter er toastmaster. Han har taget kæresten Ilse med, men han er måske ikke helt ovre sin eks Ingrid, som er med som brudens veninde. Katja har også sin søster Caro med, og hun har en barnevogn. Men der er også en fremmed gæst, Martin...

Tiden er gået i opløsning i Roland Schimmelpfennigs kærligt ironiske og surrealistiske teaterleg. Midt i brylluppet kommer efteråret med regn og vind. Snart daler sneen fra himlen. Månen hæver sig, natten falder på og fortællingernes kolde alvor bider sig fast. Kærlighedsforhold tager deres begyndelse, gennemgår kriser og bringes til ophør for øjnene af os. Fortid, nutid og fremtid blandes sammen i en drømmeagtig prisme.

Vi følger en eksistentiel historie om kampen for at fastholde kærlighedens lykkeglimt, øjeblikket. Her og nu. Men i vores moderne verden er alting foranderligt. Alle muligheder er åbne og vores livshistorier afhænger af andre mennesker samt mere eller mindre tilfældige omstændigheder. Og man må tage det hele med. Eller hvad?

Vi præsenterer de otte flyvefærdige studerende fra Skuespiluddannelsen i Odense. Sammen med instruktør Maria Kjærgaard-Sunesen er de klar til at prøve kræfter med denne perle af et moderne, poetisk og absurd drama om kærlighed, skønhed, skuffelse og bedrag. Om forhåbninger, fortvivlelse og fordærv. Om det forgængelige liv og hvordan vi er mennesker i det, så længe vi er her.

3.

ROLAND SCHIMMELPFENNIG

Roland Schimmelpfennig er en tysk dramatiker og teaterinstruktør, født i Göttingen i 1967. Han regnes som en af vor tids største dramatikere, og hans værker er blevet opført i mere end 40 lande. Herhjemme kender vi ham bedst for stykket DEN GYLDNE DRAGE.

Egentlig er Roland Schimmelpfennig uddannet journalist, og han har boet og arbejdet i Istanbul. I 1990 begyndte han på instruktøruddannelsen ved Otto Falckenberg-skolen i München. Herefter arbejdede han som instruktørassistent og blev senere en del af den kunstneriske ledelse på Müncher Kammerspiele. Instruktørgerningen gled dog hurtigt i baggrunden da Schimmelpfennig kastede sig over at skrive dramatik i stedet. Fra 1996 og op til i dag har han skrevet ikke mindre end 29 stykker. Det afgørende gennembrud kom med "Den Arabiske Nat", som foregår i en boligblok i Berlin. Her møder man de forskellige beboere samt ejendommens pedel. Denne fortælling blev et afgørende vendepunkt i Roland Schimmelpfennigs forfatterskab. Han lykkedes med sin mission om at kile sig ned i sin samtid og skildre et flygtigt øjebliksbillede af den tyske befolkning.

Roland Schimmelpfennigs dramatik har nogle særlige kendetegn. Vi møder næsten altid et bredt spekter af personer i hans stykker (dette er også tilfældet i

HER OG NU). Men først og fremmest formår han at skildre genkendelige historier fra vores samtid, og han at gøre det med en særlig evne for dramaturgiske greb og virkemidler. Blandt andet består DEN GYLDNE DRAGE af et bevidst fejlcast. Forestillingen foregår i den kinesiske bydel af Berlin, og man følger forskellige beboere i en tæt pakket opgang, med en kinesisk restaurant i stueetagen. Men selvom karakteren der ejer restauranten, nok er en gammel kinesisk kone, så understreges det, at denne karakter skal spilles af en ung mand. På den måde understreger Schimmelpfennig den pointe at vi aldrig rigtig ved, hvem hinanden er, især ikke i så store byer som Berlin.

Schimmelpfennigs forfatterskab bryder også ofte de gængse konventioner, det vil sige de uskrevne og almindeligt anerkendte praksisformer. Han bryder sine fiktionslag, og leger med publikums forventninger, og ser i det hele taget stort på normerne. Derfor er hans fortællinger både magiske og unikke.

4.

MAGISK REALISME OG FABLER

Magisk realisme og fabler hos Schimmelpfennig

Der er ofte også et strøg af magi i Schimmelpfennigs forfatterskab, hvor han benytter elementer eller sekvenser der sprænger fiktionens rammer. På den måde skaber han altid en uforudsigelig fortælling, som på imponerende vis aldrig taber sit publikum. Scener der foregår i en flaske, folk der pludselig vokser til dobbelt størrelse, eller bliver helt små, årstider der skifter og så videre. Det greb Roland Schimmelpfennig gør brug af, kaldes for magisk realisme (se fakta boks).

Magisk realisme kendetegnes blandt andet også ved, at fortællinger blander gamle myter og fabler sammen med den nye fortælling. Og ofte er Roland Schimmelpfennigs inspiration netop også hentet her, hans forestillinger henviser tit til myter og fabler. Således spiller dyr en stor rolle i hans forfatterskab, karaktererne får ofte træk, som er hentet fra dyrenes verden. Hermed bruger han fablen som en reference. Fabler er kendetegnet ved at være korte og moraliserende fortællinger på vers, og de handler tit om menneskets dyder, laster, egenskaber og praktisk livsvisdom. Fabler har talende dyr som omdrejningspunkt, en såkaldt personificering, hvor dyr får menneskelige egenskaber. Hos Roland Schimmelpfennig er det lige omvendt.

Magisk realisme

Som litterær stil og strømning er magisk realisme kendetegnet ved indføjning af myter og magi i en realistisk gengivet verden. Begrebet kan føres tilbage til 1920'ernes opbrud fra ekspressionismen, og inspirationen stammer fra den franske surrealisme, men den magiske realisme blev en latinamerikansk specialitet.

Gabriel García Márquez' magisk-realistiske gennembrudsværk, Hundrede års ensomhed (1967), vakte international opmærksomhed, og den førhen mere stedbundne stil udvikledes til en smidig, kosmopolitisk skrivemåde, jf. fx Salman Rushdies Midnatsbørn (1981).

Fra Gyldendals leksikon

A

Arbejdsspørgsmål

- > Læs og analyser fablen LØVEN OG MYGGEN på næste side
- > Hvordan er sammenhængen mellem HER OG NU og denne fabel.
- > Hvilke magiske træk er der i HER OG NU.
- > Læs eventuelt Murakami, Allende, Marquez.

LØVEN OG MYGGEN

**Le ikke ad den svage,
fornærm ej heller den der savner kraft!
Stol ikke på den styrke du måske har haft:
den skrøbeliges hævn kan være hård at smage!
Hør om en hoven løves straf
i fabeln om da myggenfløj omkring og traf.
her følger det som jeg tilfældigt hørte:
da løven lod insektet mærke kold foragt,
blev myggen ond og krænkede; med sin spinkle magt
gik den i kamp - hvad var det for en krig den førte?
Den summer voldsomt - som med større stridsmænds glød -
og kalder løven ud til kamp på liv og død.
Den trodser tappert løvens latter
med sving og svirren ved dens ører, men erstatter
dem snart med ørneflugt på rette tid og sted
Højt oppefra den dykker
og stikker løvens lændestykker
mens herskerhalen dasker uden mål og med.
Vor myg er snu og frygtløs, så den stikker atter
og denne gang i panden hvor den suger blod.
Skønt løven ryster manken nær den lille rod,
er myggen stadig fuld af mod:
snart er det næsen, snart et øre - jo, det batter!
Af myggejagt
blir løven ødelagt,
den skærer tænder, mister roen
og kradser jorden op med kloen.
Dens brølen ryster skovensdyr som ellers trygt
tog vare på sig selv - nu flygter de af frygt,
og alle trykker sig i skyggen
som om en brand, en stormflod truer hus og hjem!
Hvem er det? hvem
gør skoven så urolig? Myggen!
Og løven faldr tungt på jorden - ak hvor trist! -
og be'r om fred, berøvet selv den sidste gnist.
Det får den; nu skal myggens vrede aldrig spildes
på løver mer, nu er den færdig som Akilles!
Homer
er siden da en nært beslægtet karakter**

5.

TEATERLEG OG ANTIBRYLLUP

Interview med instruktør Maria Kjærgaard-Sunesen

Hvad er Schimmelpfennig for en slags dramatiker?

- Roland Schimmelpfennig er en tysk samtidsdramatiker, født i München i 1967. Han skriver ofte i en collageagtig stil og blander det litterære og det dramatiske. Tit er karaktererne ikke psykologiske i traditionel forstand, men nærmere spaltede og flagrende for at kunne træde ind og ud af tekstens forskellige fiktionslag.

- Schimmelpfennig bygger videre på Bertolt Brechts episke, eller "fortællende", teater, som bl.a. kendetegnes ved at figurerne konstant overskrider deres roller for - henvendt til publikum - at beskrive eller berette om sig selv. Schimmelpfennigs tekster springer i tid, og forskellige figurer fortæller fra hver deres vinkel om tekstens tema. Det gør at man som læser eller publikum oplever historien gennem en prisme. Derfor fremstår hans tekster ofte i en surrealistiske i form, og fordi han tit arbejder med magiske komponenter og symboler i et poetiske sprog, synes jeg godt man kan kalde hans genre for moderne surrealisme.

Hvad er HER OG NU for et stykke?

HER OG NU er en tragikomisk teaterleg. Det er en fortællende, surrealistisk tekst om et anti-bryllup. Som natten skrider frem bliver det mere og mere tydeligt, hvor svær idéen om kærlighed er for os moderne mennesker, og hvor desperate vi alligevel er efter at mærke den.

HER OG NU handler om noget, men har ikke en kronologisk handling. Hvordan er det at arbejde i det rum?

- Det er krævende i forhold til tekstanalysearbejdet, som i teatret både er intellektuelt og fysisk. Vi skal hele tiden være skarpe på, hvad der foregår hvornår. Men pointen er netop at minder, fremtids-scenarier, gæsternes egne historier og den konkrete bryllupssituation - fejringen af Katja og Georg - flyder sammen her og nu. Alt opleves igennem Katja, og fortælles derfor ikke fra ende til anden. Katja sidder ved sit eget bryllup og dagdrømmer om sit kommende liv. Vi oplever på en måde historien fra hendes point of view. Eller også glimt eller minder om en fest. Eller en drøm. Og drømme er sjældent lineære og kausale. I drømme springer man i tid og indtryk, man kan være flere steder samtidig og personer kan fordobles, forstørres og forsimples. Dét giver frihed i forhold til det sceniske udtryk - HVORDAN vi fortæller fra scenen.

Hvad er de største udfordringer ved at arbejde med HER OG NU?

- Det er at forstå og formidle teaterlegen og tydeliggøre i hvilke lag, der bliver fortalt og oplevet. Det skal gerne være klart og let for publikum, ikke tungt og elitært. Men heller ikke for illustrerende!

- Forestillingen skal gerne invitere publikum med ind i teaterlegen og aktivere deres indlevelse og

HER OG NU

fantasi. Gøre dem nysgerrige og meddigtende. Hvad skete der virkelig? Spiser Georg regnorme eller spaghetti? Sner det rigtigt til Katja og Georgs bryllupsfest? Og er der nogen karakterer, der bevidst misbruger deres fortællermagt for egen vindings skyld, eller fortæller de bare en harmløs, tilfældig kærlighedshistorie?

- Det udfordrende er de kunstneriske valg omkring, hvor lidt og hvor meget, vi skal vise for hele tiden at have publikum med og samtidig få fortalt historien.

Hvad er største fordele/gaver i at arbejde med Schimmelpfennigs tekst?

- Teaterlegen. Når vi går i teatret ved vi godt at skuespillerne, sammen med lys og lyd, kostumer, rekvisitter, scenografi osv. foregiver en illusion, en spejling af vores virkelighed. De skaber et parallelt univers på scenen. Vi ved godt, at den fortælling de er i gang med "bare er noget vi leger". Men fordi skuespillerne har så trænet en indlevningsevne og stiller sig selv til rådighed for historien på scenen, rammes vi som publikum af de følelser fortællingen vækker hos karaktererne.

- Det er dét teatret kan - aktivere vores forestillingsevne, vores lyst til at forstå og mærke i et fælleskab. Fordi skuespillerne er så dygtige til at dele ud af deres indlevelse, får de sammen med det meddigtende publikum forvandlet fortællingen til virkelighed. Noget vi kan mærke her og nu.

Vi ved det er en historie, men det er levende og virkeligt i dette øjeblik. Det er teatrets magi. Og lige præcis denne magi er dét Schimmelpfennig er optaget af. Ikke af den falske teaterillusion, hvor skuespillere lader som om publikum ikke er der, ved hjælp af "den fjerde væg". Nej. Han hader forstilling. Han vil ikke skjule at vi er i teatret. Tværtimod vil han (ligesom Brecht) have aktive, bevidste publikummer. Han bruger teatrets format. Han punkterer de dramatiske situationer med sin fortælling og omvendt.

- Og det er interessant fordi, det er gennem fortællinger, gennem sproget, vi kan være sammen

om at forstå, undersøge, vende og dreje det at være menneske. Det at elske, skuffes, længes og så videre. Det er gennem fortællinger, vi kan præge hinanden. I teatret og i virkeligheden.

Hvad er det for nogle ting i vores moderne samfund som han dykker ned i eller kommenterer med stykket sådan som du ser det?

- Med HER OG NU stiller Schimmelpfennig først og fremmest spørgsmålstejn ved konceptet evig kærlighed, når han vælger brylluppet som ramme-fortælling. Vi moderne mennesker lever i en foranderlig tid, hvor vi ikke kan være sikre på noget som helst. Heller ikke kærligheden. Og uden troen på Gud, kernefamilien og en socialkonservativ "orden", giver et bryllup måske ikke mening længere? Og dog føler de fleste sig på et eller andet tidspunkt fristet til at finde tryghed i drømmen om parforholdet, som både skal indeholde lidenskab, selvrealisering, familieliv, tryghed, personlig udvikling og meget mere. Vi vil have det hele, men kun så længe det er sprudlende, smukt og nyt. Hverdagsskænderier, kedsomhed og skuffelse er ikke på ønskelisten for det moderne menneske. Og derfor bliver vi nemt splittede mellem det romantiske og det kyniske. Mellem samhørighed og opløsning.

- De bryllupsgæster, vi møder i stykket, er vestlige velstillede unge mennesker, som (når man sammenligner dem med andre unge i resten af verden) burde være tilfredse og lykkelige og fulde af håb og tro på fremtiden. Men de er ensomme, og desillusionerede, de kan ikke tale sammen, og de er eksistentielt sultne.

- For hvordan kan man tro på kærligheden og fastholde lykkeøjeblikket i denne foranderlige verden, hvor alt er muligt og åbent, alt forandrer sig, skifter form, fødes og dør, opstår på ny? Intet er evigt, og man kan ikke engang regne med sine egne følelser. Vores skæbne afhænger af mere eller mindre tilfældige omstændigheder. Og man må tage det hele med, eller hvad?

- Gæsterne er tomme indeni, og må bruge deres fantasi til at blive mætte på kærligheden. Den

historie, der ligner et tilforladeligt småkaotisk bryllup, er egentlig en eksistentiel historie om kampen for at fastholde kærlighedens lykkeglimt, øjeblikket. Her og nu.

HER OG NU er en præsentationsforestilling. Det er ikke første gang du instruerer en præsentationsforestilling?

- Jeg har både instrueret "Sans" i 2011 og "Idioterne" i 2013, begge præsentationsforestillinger for Statens Scenekunstscoles skuespilleruddannelse i København som opførtes på Det Kongelige Teater.

Hvordan er det at arbejde med så unge og næsten færdiguddannede skuespillere?

- Vidunderligt. De er så disciplinerede, generøse, åbne og modige. Deres arbejde er insisterende og ærligt. Alting er 100 %. Alt koster noget. Den arbejdsomhed, inderlighed og sprudlende lyst (og frustration) de unge skuespillere har, burde sætte standarden for resten af branchen!

- Det er inspirerende og livgivende. Det er denne kamplyst, ydmyghed og kunstneriske nysgerrighed som teatrets sjæl bæres frem på skuldrene af. Det er disse kvaliteter som gør at teatret stadig lever og fornyer sig.

A

Arbejdsspørgsmål

> Kan du genkende Schimmelpfennigs følelse af at verden er flydende og foranderlig? At det kan være svært at holde fast i kærligheden og meningen med tilværelsen? Svært at mødes rigtigt med andre mennesker?

> Hvilken mening dannede du dig af stykket? Hvilken historie fortalte det dig?

6.

PLANLAGT TILFÆLDIGHED

- interview med scenograf Ingvild Rømo Grande

Hvad er det for en scenografi du har skabt til HER OG NU?

- HER OG NU er Roland Schimmelpfennig som er en meget visuel dramatiker. Til HER OG NU har han angivet en ramme som er en bryllupssetting. I manuskriptet antyder han, at det er et lidt 'cheap' wedding. De antydninger dramatikereren har lagt ud, har vi digtet videre på. Vi har valgt, at vi er til et havebryllup. Vi har vendt scenografien på langs, sådan at der er plads til et kæmpestort langbord. Bag ved bordet er der et espallier, hvor der hænger vinranker og rosenblade, som signalerer, at vi er udendørs og om forandrer sig efterhånden som årstiderne skifter. Alle forestillingens rekvisitter hænger på espallieren og skuespillerne iscenesætter det bryllup som vi er medatil. Der løber sådan en transformeringstanke igennem stykket, hvor alt efterhånden bliver pillet fra hinanden og tingene tager en uventet drejning.

- Scenerummet er meget lille og meget sanseligt. Der er vind, regn og mad. I løbet af stykket bevæger vi os igennem alle fire årstider, hvert kapitel sin årstid. Når det er sommer blomstrer roserne, alt er grønt og maden ser lækker og indbydende ud. Når det bliver efterår blæser vindmaskinen med visne blade, servietterne blæser væk og gæsternes hår og tøj kommer i uorden.

Skuespillerne er en vigtig del af scenografien, kan du fortælle om det?

- Skuespillerne er med til at skabe de scenografiske billeder. De er med at skabe årstiderne med vand, der drypper ned på paraplyerne og så videre. Alle skuespillerne er på scenen hele tiden. På den måde kan vi skabe parallelle situationer og komplekse billeder på scenen der giver historien flere lag.

Det vigtige er også at HER OG NU er et øjeblik, hvor publikum er med til at se noget blive skabt for øjnene af dem. Det skal helst virke helt frisk og 'uforbereget', selvom alt selvfølgelig er forberedt og aftalt på forhånd.

Scenografien må gerne gøre personer og universet genkendelige?

- Møblerne er sådan nogle der kan lejes i en partyudlejning. Kostumerne er ikke skræddersyede, de er fine uden at være eksklusive. Vi vil gerne fortælle at de her bryllupsgæster har taget deres allerfineste tøj på, men de føler sig egentlig ikke rigtig godt tilpas i det. Stiletterne er lidt for høje til, at man kan gå i dem og man prøver at holde en finere facade end man egentlig kan holde til. Og efterhånden som festen skrider frem, ryger stiletterne, man bliver mere og mere fuld og den fine facade slår revner.

- Måske kan publikum genkende det med at man går til frisøren og får sat en frisure som man egentlig slet ikke føler sig tilpas med. På den måde har vi forsøgt at gøre universet genkendeligt. Det er en

fragmenteret og udfordrende tekst og derfor er det godt at scenografien og universet appellerer til genkendelse.

Schimmelpfennigs tekst er udfordrende, hvordan arbejder I med det?

-Schimmelpfennigs tekst fortæller ikke en bestemt historie, der lægges hele tiden op til at man selv skal finde mening i den. Stykket belyser på en eller anden måde en eksistentiel følelse af mangel på mening. Alle menneskene på scenen prøver at møde hinanden, men de taler egentlig ikke sammen. De bliver et billede på virkelighedens mangel på ægte kommunikation og på menneskets desperate jagt på en mening. Det samme arbejde med at lede efter mening kommer publikum på og det bruger vi scenisk.

- Scenografien og kostumerne er med til at farve vores opfattelse af det der sker. Lige inden toastmasteren skal holde tale spilder han sovs på tøjet og det kommer til at farve vores opfattelse af det han siger.

- Der er mange tilfældigheder her og nu som vi ikke kan styre, meget vi ikke har kontrol over. Det viser vi også konkret fysisk i forestillingen hele tiden.

A

Arbejdsspørgsmål

- > Hvad kunne du bedst lide ved scenografien?
- > Kunne du genkende dig selv i karaktererne og universet?
- > Hvad betød scenografi og kostumer for din oplevelse af historien?
- > Hvilken betydning havde lyden og lyset for historien?

7.

FIKTIONSLAG OG VERFREMMDUNG

Begrebet fiktion har sin oprindelse i det latinske ord *fictio*, som betyder at fingere noget, det vil sige at opdigte noget. Fiktionen er et afgrænset og fortættet begreb, som rammesætter og indkapsler forestillingens virkelighed. Fiktionen er dermed det der adskiller oplevelsen, fra almindelige hverdagslige oplevelser. Fiktive verdner følger ikke nødvendigvis samme logik som i den "virkelige" verden, og det forhold har betydning for vores fortolkning af fiktion. Fortællinger, og ikke mindst forestillinger, kan alligevel bestå af flere virkeligheder, såkaldte fiktionslag. De kan være udtrykt ved at forestillingen kan springe i tid, eller at forestillingen pludselig bliver afbrudt af en stemme udefra.

I Roland Schimmelpfennigs forfatterskab er der tit spring mellem de forskellige fiktionslag. Han skifter således mellem den episke form og den dramatiske form. Det dramatiske fiktionslag overholder kausalitetens princip, det vil sige at den følger en realistisk logik i forhold til tid og sted, hvor den episke er et brud på denne. Den episke form kendetegnes ved at være deskriptiv, det vil sige den forklarer og beretter det som sker, nogen gange endda mens eller før det sker.

Den episke fortællestil stammer fra den tyske instruktør og dramatiker Bertolt Brecht (1898 -1956) der via det Episke Teater, lancerede en ny skrive-, fortælle-, og spillestil. Brecht indførte det episke teater i Tyskland som et ikke-aristotelisk teater,

eftersom han, modsat Aristoteles, ikke mente at publikum udelukkende følelsesmæssigt skulle blive revet med i fiktionen på scenen. Derimod ville Brecht skabe en distancerende effekt, hvilket skulle få publikum til at reflektere over handlingen og dermed være i stand til at se på denne med kritiske øjne. Det var i denne forbindelse afgørende for Brecht, at historien var af politisk og samfundsmæssig karakter, eftersom han mente, at teatrets vigtigste opgave var at oplyse. Disse distancerende effekter kaldes Verfreumdungseffekter (oversat: at gøre noget fremmed eller underligt), og findes bl.a. i den episke fortællestil. Her fortælles der nemlig direkte til læseren og/eller publikum, i modsætning til at fortælle via fiktionen med personer der giver sig ud for at være den person, der fortælles om.

Kilder:

Jacobsen, Louise Brix; Kjerkegaard, Stefan; Kraglund, Rikke Andersen; Nielsen, Henrik Skov; Reestorf, Camilla Møhring og Stage, Carsten: Fiktionalitet, København: Samfundslitteratur 2013.

Alette Scavenius (red.): Gyldendals Teaterleksikon, Gyldendal 2007

A

Arbejdsspørgsmål

- > Prøv at huske eksempler på steder hvor Schimmelpfennig benytter sig af den henholdsvis episke og dramatiske form.
- > Hvordan indvirkede de forskellige virkemidler på din oplevelse af forestillingen?

8.

TID

Hvordan oplever vi tid? Ofte som et lineær hændelsesforløb, hvor hændelsernes bevægelse går fra fortid til nutid og fremtid. Det er en menneskeskabt konstruktion at måle tiden i år, måneder, uger, dage, timer, minutter og sekunder. Tiden kan også være et interval mellem to hændelser. Men tiden er også en abstrakt og vanskelig størrelse, fordi vi mennesker oplever og opfatter tiden forskelligt, derfor har det også afgørende betydning hvilken kulturel baggrund vi har, for mennesker verden over, opfatter ikke tid på samme måde.

Vi kender alle følelsen af at tiden springer af sted, eller at tiden går ufatteligt langsomt. Men tiden går alligevel som den altid har gjort, i sit eget autonome tempo. For at gribe fat om tiden, har vi standardiserede kalendere og ure.

Tiden følger også naturen, det vil sige at vi oplever dagen, som fra solopgang til solnedgang. På grund af jordens hældning har mennesket inddelt jorden i tidszoner, hvilket igen gør tiden til et relativt begreb. Derfor har vi også kausalitets begrebet, det betyder årsagssammenhænge, at betragte og formulere disse årsagssammenhænge er en af videnskabens fornemmeste opgaver, og er blevet praktiseret siden oldtiden. Kausalitet er den tidsmæssige sammenhæng der er mellem to begivenheder eller hændelser, og som gør det muligt at iagttage hændelserne. At naturen og tilværelsen som helhed skulle være underkastet årsagslove (årsags- eller kausalprincippet), er blevet anset for en nødvendig forudsætning for såvel erkendelse som handling; men med udviklingen af fx termodynamikken og kvantemekanikken er der blevet sat spørgsmålstegn ved årsagsprincippets universelle gyldighed.

Ikke desto mindre formulerede Lodovico Castelvetro i Renæssancen, at et skuespil skal bestå af de tre enheder. Tid, sted og handling. Således sker en handling i både tid og rum. Tid er også essentielt for forståelsen og oplevelsen af en teaterforestillinger. For de opererer ofte i en fiktiv tid, det vil sige ikke real tid. Således kan en forestilling godt strække sig over flere år, selvom den reale tid kun er på 90.

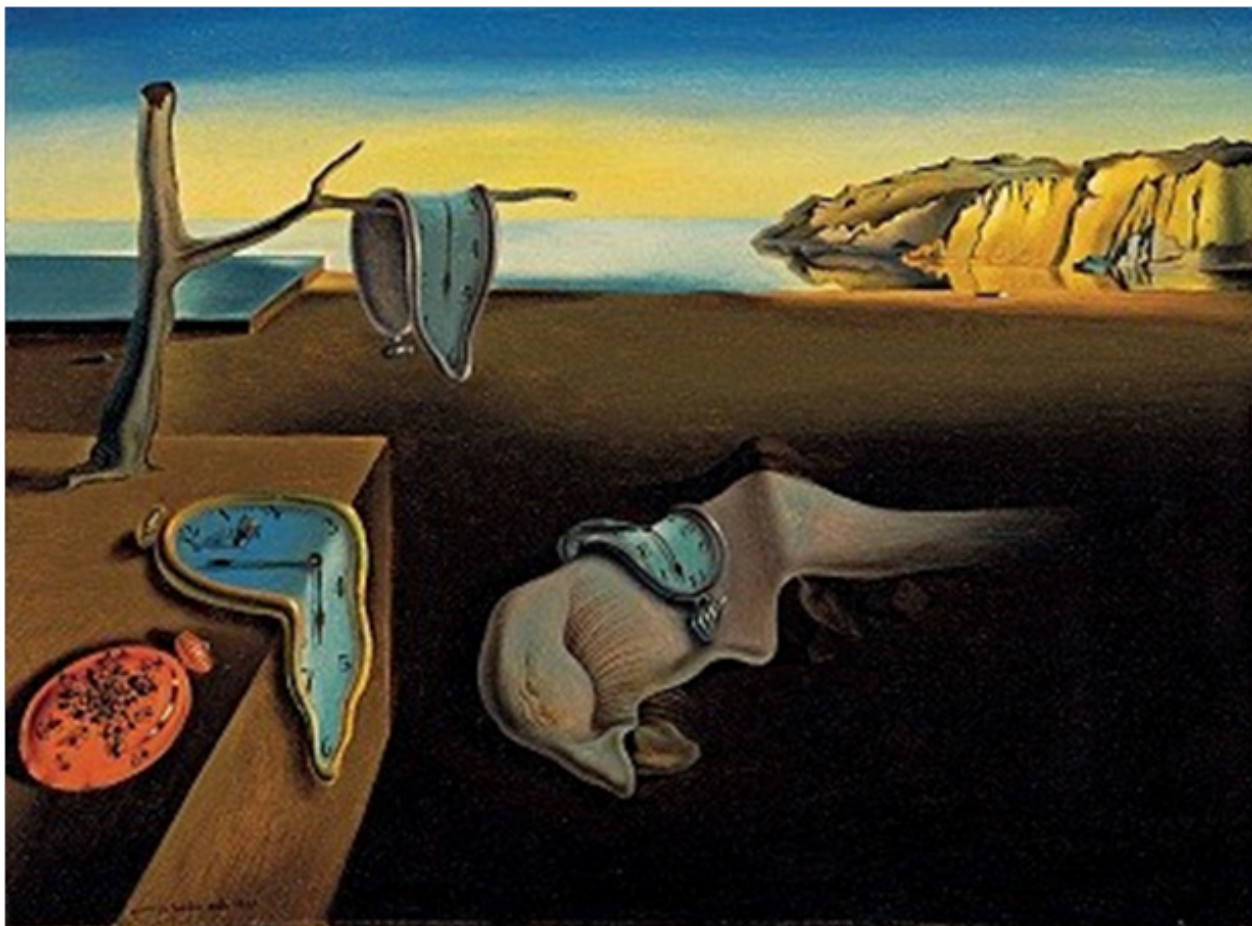
Minutter.

At forstå tid kræver også handlinger som gentages, kun ved at kigge på uret to gange, ved vi hvor lang tid der er gået. Derfor bliver traditioner i kalenderen, eksempelvis juleaften, vigtige for vores forståelse af tid, for vi ved at mellem disse to begivenheder er der gået et år. Sociologen Niklas Luhmann har argumenteret for, at vi i det senmoderne samfund lever uden traditionens sikkerhed, da vi ofte ikke holder os til dem, han introducerer begrebet kontingens, som betyder at alting kunne være anderledes. Kontingens udspringer af refleksion, og evnen til at stoppe op og overveje om livet ikke kunne være anderledes.

Kilder:

Oscar C Brockett: History of the Theatre, 10th ed., Boston: Allyn and Bacon. 2008.

Ulrik Uggerhøj: Tid – Den relative virkelighed. Århus Universitetsforlag. 2005.

The Persistence of Memory (1931) af Salvador Dalí

A
Arbejdsspørgsmål

- > Hvordan beskrives tiden i HER OG NU
- > Hvad hjælper dig til at orientere dig i tiden i forestillingen?
- > Prøv at komme med eksempler på tilfældigheder der får stor betydning i HER OG NU

9.

TEKSTUDDRAG HER OG NU

CARO:

(Holder en lille strikkepause, tager lidt at spise)

Det bliver en lille jakke.

PETER:

Kvinden børster sine tænder.

Manden børster sine tænder.

Ingen af dem aner noget.

(Kort pause)

Sådan er det altid.

(Kort pause)

Man skal huske at børste tænder.

ILSE:

Ja, ja.

KATJA:

Jeg børstede tænder, som jeg gjorde hver morgen. Han stod lige ved siden af mig.

Du stod jo lige ved siden af mig.

(Georg nikker)

GEORG:

Som jeg plejede. Alt var som det plejede.

KATJA:

Og så, bare et par timer senere -

CARO:

Jeg så det jo, jeg var der selv, hun stod lige der, ved fjernsynene, eller henne foran stikkontakterne, eller stikdåserne - eller nede ved hylstrene og CD'erne -

(Kort pause)

Og han så ligesom bare på hende - og hun så på ham.

Det var ligesom - ligesom et lyn der slog ned.

(Kort pause)

Eller som en gnist.

KATJA:

Det var -

(Hun trækker på skuldrene, målløs, overvældet)

det var -

CARO:

De stod lige over for hinanden og så hinanden i øjnene og de snakkede og snakkede, som om de havde kendt hinanden altid.

HER OG NU

KATJA:

Vi stod ved en hylde med CD'er og tomme hylstre, og han sagde, du fortrykker mig. Og til sidst, lige før vi skiltes, fordi jeg skulle et eller andet sted hen, og det skulle han også, og ellers havde vi sikkert, sikkert bare – så sagde han, at han var blevet forelsket lige på stedet.

Det sagde han.

(Kort pause)

At han var blevet forelsket i mig lige på stedet.

(Kort pause. Højt)

Det havde jeg ikke hørt i årevis.

I årevis. Det følte godt, at høre det.

GEORG:

(Målløs)

Har du – hvor længe har det stået på, hvor længe har det stået på, det her –

PETER:

Hvor længe stod det egentlig på –

ILSE:

Det stod på i månedsvis. Månedsvis. De mødtes, hemmeligt. Hjemme hos ham.

INGRID:

Hun troede, at det var den store kærlighed. Det troede du da –

KATJA:

Det troede jeg.

(Højt. Martin spiser)

Jeg troede, det her var den store kærlighed. En gang til. Måske for sidste gang i mit liv, hvem ved? Det kan da godt være!

INGRID:

For sidste gang – altså – ja, måske.

(Kort pause)

Eller måske ikke.

TILO:

Altså for mig er det alt for –

KATJA:

Alt for hvad? Hvad mener du, alt for hvad?

(Kort pause)

Man må da tage det hele med –

TILO:

Jeg ved ikke, det er bare alt for –

INGRID:

Tage det hele med –

ILSE:

Ja, man må tage det hele med. Man må tage hvad man kan få.

KATJA:

Vi behøver heller ikke snakke mere om det nu.

(Kort pause. De spiser og drikker videre)

MARTIN:

(Rejser sig igen)

Og så, når man så har åbnet munden, så skal man jo sige noget, man skal snakke med dem, lige meget om hvad, faktisk, så længe man siger smukke ting, alle vil gerne høre smukke ting, og alle vil jo også gerne sige smukke ting.

(Kort pause)

Eller hvad? Det vil alle da. Så jeg sagde smukke ting.

(Eventuelt musik, kort. Kort pause)

Ting som:

Du har meget smukke øjne.

Eller: Du har et smukt smil.

Eller: Dit hår er helt vidunderligt.

Eller – og det her skal man sige helt forbløffet, som om man har mistet pusten af ren og skær overraskelse:

Hvor ser du dog godt ud.

(Kort pause)

Eller, og det her er også godt – simpelt hen: Wauw. Wauw. Simpelt hen bare, Wauw.

(Han sætter sig)

(Tilo og Peter går kortvarigt til angreb på hinanden med lange, tunge sværd, men kommer ikke så langt. Så sætter de sig igen)

MARTIN:

(Rejser sig igen)

Eller: Du ser fortryllende ud, du ser henrivende ud, er du klar over det, må jeg gerne sige det til dig, du ser simpelt hen fuldstændig fantastisk ud, det er jeg nødt til at sige til dig, jeg kan ikke lade være.

Jeg savner dig allerede.

Åh Gud, jeg tror, jeg er - jeg tror jeg er blevet forelsket i dig, lige på stedet! Hvad skal du de næste fem eller ti eller femten år?

Hvem vil ikke gerne høre den slags?

(Han sætter sig igen)

ILSE:

Helt klart. Hvem vil ikke gerne høre den slags.

CARO:

Den slags vil alle gerne høre.

(Pause)

Nå? Nå, hvad siger du? Hvad siger du?

(Gæsterne med musikinstrumenter spiller noget)

KATJA:

Vi knaldede hele dagen, vi – vi kastede os simpelt hen over hinanden. Det var helt sindssygt.

(Georg ser tavst på hende)

HER OG NU

Vi skulle bare se på hinanden, og så blev vi liderlige igen. Huh!

(Hun laver en lyd, som kommer ud af en heftig udånding)

Det var sindssygt.

Vi gjorde det tre, fire, fem, seks gange om dagen.

(Lyden igen)

(Ved den anden ende af bordet er Peter i gang med at spise en ispind. Isen drypper.

Peter rejser sig, han forsøger at spise isen uden at få is på skjorten, slipset og jakken.

Derfor krummer han sig helt sammen. Katja fortsætter hvor hun slap)

A

Arbejdsspørgsmål

- > Læs uddraget igennem og fordel evt. rollerne imellem jer.
- > Læs stykket højt sammen, ligesom man gør til en læseprøve på teatret.
- > Tal om hvad der egentlig foregår og hvad teksten fortæller om de forskellige karakterer.
- > Vend tilbage til uddraget når I har set forestillingen og tal om hvordan det blev spillet i teatrets version. Var det en anden historie end den I havde forestillet jer? Var der ligheder?

10.

SKRIV EN ANMELDELSE

At skrive en anmeldelse af en forestilling kan være en god måde at øve sig i at være opmærksom og reflekterende i sin måde at opleve teaterforestillingen på. Arbejd med genren og brug forløbet til både at opleve opmærksomt, fordøje oplevelsen og øve sig i at præsentere sin oplevelse skriftligt.

Mens du ser forestillingen, så gør dig nogle tanker om, at du skal anmelde forestillingen efterfølgende. Observér, så du kan fortælle bagefter.

“En anmeldelse er en personlig, faglig, vurderende refleksion over et værk”.

Anmeldelsens fire uundværlige elementer er grundlæggende ens for alle slags anmeldelser.

Beskrivelse / Fortolkning / Perspektivering / Vurdering

BESKRIVELSE: Fortæl om forestillingen, så dem du skriver til, kan forestille sig den uden at være der. Hvad er det for en forestilling? Hvem har lavet den? Hvem er med? Hvad foregår der? Hvad handler det om? Prøv at være medsansende, visuel og auditiv: Hvordan lyder det, hvilke farver har det? Hvilke stemninger mærker man som publikum? Hvad handler den om?

FORTOLKNING: Hvordan fortolker du det? Hvad synes du det handler om? Hvad får forestillingen dig til at tænke på; paralleller og associationer?

PERSPEKTIVERING: Hvilke paralleller synes du, man kan drage til omverdenen, samfundet eller anden kunstarter? Eller til dit eget liv?

VURDERING: Hvordan synes du forestillingen lykkes? Ud fra hvilke parametre vurderer du, som du gør. Vær fair, ordentlig og konstruktiv.

Afsnittet bygger på bogen "Begejstring og brutalitet - en guide til anmelderens rolle" (2012) af anmelder mm. Anne Middelboe Christensen. I bogen kan du læse meget mere om anmeldelsens grundprincipper og indhold. Om anmelderens tjeklister, anmeldelsens temperamenter, anmeldertyper, tilpasning til læseren med mere. Bogen er udgivet på Informations Forlag i 2012.

O

Opgave

Skriv din egen anmeldelse af HER OG NU

- > Beskriv forestillingen og overvej, hvor meget du vil inddrage dig selv i beskrivelsen af oplevelsen.
- > Fortolk forestillingen: Hvilke greb er der taget og hvorfor?
- > Perspektivér forestillingen i forhold til det samfund, vi lever i og andet teater, du har set.
- > Vurdér forestillingen: Hvordan fungerer den? Hvad fungerer bedst? Osv.
- > Prøv at finde anmeldelser fra forskellige aviser og se på, hvordan de er opbygget.
- > Find ud af, hvordan din egen anmeldelse skal være.
- > Prøv at finde anmeldelser fra forskellige aviser og se på, hvordan de er opbygget.
- > Find ud af, hvordan din egen anmeldelse skal være.

11.

PRAKTISK GUIDE TIL ODENSE TEATER

HVORNÅR SKAL JEG KOMME?

Sørg for at komme i god tid. Når klokken ringer, bedes du finde din plads. Forestillingen begynder præcist og dørene bliver lukket, når forestillingen går i gang for ikke at forstyrre publikum og skuespillere. Hvis du kommer for sent, kan du ikke regne med at komme ind.

HVOR SKAL JEG HÆNGE MIT OVERTØJ?

Tasker og overtøj skal hænges i garderoben. Piccolinerne holder øje med tøjet under forestillingen, men garderoben er på eget ansvar.

SKAL MAN OPFØRE SIG PÅ EN BESTEMT MÅDE I TEATRET?

Teater er en oplevelse, som du har sammen med mange andre mennesker. Undgå at tale højt sammen og sluk for din mobil. Mobilen skal slukkes helt, da en tændt mobil kan forstyrre både de andre tilskuere samt skuespillerne på scenen.

Teater er et samspil mellem scene og publikum. Det foregår live lige foran dine øjne. Det er levende mennesker, der spiller for levende mennesker. Publikum er med til at skabe den rette stemning i rummet, så du må gerne klappe, grine eller græde, det bliver forestillingen kun bedre af.

Fotografering er ikke tilladt i salen.

MÅ JEG SPISE OG DRIKKE I TEATRET?

Madpakker og medbragte drikkevarer må ikke spises i salen.

Drikkevarer og chipsposer må ikke medbringes i salen. Slik må gerne medbringes (brug knitrefri poser). Når du forlader din plads, skal du fjerne eventuelt affald og slå sædet op, så alle kan komme ud.

*TEATER er levende mennesker, der spiller
for levende mennesker.*

12.

SKOLER OG GYMNASIER I ODENSE TEATER

UNDERVISNINGSMATERIALER

Vi producerer undervisningsmateriale til fem af sæsonens forestillinger. Find materialerne på odenseteater.dk/skoler under menupunktet undervisningsmaterialer.

Du kan finde materialer til

HAMLET
CIRKA LIG MED
GUMMI T
PETERS JUL
HER OG NU
ANNA KARENINA
HIMMEL UDEN FUGLE

REFUSION

BILLETREFUSION

I mange kommuner ydes der billettilskud til skolers teateroplevelser med børn under 15 år. Kontakt din kommune for at høre nærmere.

TRANSPORTREFUSION

Du kan søge om midler fra Kulturregion Fyn til at få dækket 50% af skolens transportudgifter udover en egenbetaling på 15 kr. pr. elev. Midlerne søges hos Odense Teater. Læs nærmere på odenseteater.dk under menupunktet SKOLER > Refusion.

KONTAKT

For nærmere information og spørgsmål kontakt skolekoordinator Line Hede Simonsen line@odenseteater.dk eller på telefon 63139253

ARRANGEMENTER I FORBINDELSE MED TEATERBESØGET

MØD EN SKUESPILLER

Mød en af de medvirkende skuespillere før eller efter forestillingen. Hør om arbejdet med forestillingen og om at være skuespiller.

Mødet er tænkt som en dialog, så det er vigtigt at du og dine elever har forberedt spørgsmål. Det er en fordel at have læst om stykket og eventuelt arbejdet med undervisningsmaterialet. Skuespillermøderne er gratis.

For booking af skuespillermøder kontakt Line Hede Simonsen på line@odenseteater.dk

RUNDVISNINGER

Hvordan bliver et teaterstykke til? Hvem arbejder på et teater? Hvor prøver skuespillerne? Og hvem syr kostumerne?

Kom med bag tæppet på Odense Teater på en rundvisning. Rundvisninger er gratis, hvis I skal i teatret, ellers koster de 300 kr.

For booking af rundvisning kontakt Peter Whitmarsh på pw@odenseteater.dk

TILMELD DIG VORES NYHEDSBREV FOR LÆRERE

Følg med i hvad der sker på Odense Teater for undervisere og skoler i vores nyhedsbrev for undervisere.

Tilmeld dig på odenseteater.dk/skoler